

מאוצרות הפרשה

תצטער על חייהם, דע שעל חיך אתה מצטער. שאם יכבדו את האבות, יזכו הבנים גם כן לאריכות ימים, ונמצא ששכרו הוא הכיבוד, וזוהי מידה כנגד מידה שכיבד הוא את הוריו. (רבו בחיי פרשת יתרו, וילקוט מעם לועז שמות ח"ב עמ' תרל"ט)

הזכות לכבד הורים

אמר רבנו הגראי"ל שטינמן זצ"ל: שיש ירידת הדורות בהרגשת החשיבות והזכות שיש לאדם שיכול לקיים כיבוד אב ואם, וכדוגמה בעלמא סיפר שזוגתו הרבנית ע"ה אמרה לו ששמעה מאמה מרת שרה קורנפלד ע"ה שבבית הוריה הרה"צ ר' אליעזר הכהן הולנדר זצ"ל [שהיה שוחט בקראקא, והיה מפורסם בכל המחוז כצדיק וחסיד מופלג, ולמרות שמבואר שמי שיש לו נטיה להיות שופך דמים נעשה שוחט, הוא היה עדין נפש מיוחד] היתה תורנות בין הבנות לסדר את מיטת האבא, וכשהוצרכו להעניש בת שלא התנהגה כראוי ענשה ה' שתפסיד את זכותה לסדר את המטה, והיום התהפך המצב בעו"ה ולפעמים התפקיד לסדר את מיטות ההורים וכיו"ב יחשב כעונש לילד. (יושר הורי עמ' י"ג, צדיק כחמור יפרח)

אביו של המהר"ל מפראג רצה לנסוע עם יתר חבריו ללמוד ביישיבה. וכיון שאביו הי' זקן והוצרך סיוע נשאר לעזור לו בביתו ומאוד נצטער על זה שלא יכל לנסוע, ובשכר זה זכה לבנים גדולים מאוד כמהר"ל ואחיו. ובהזמנות אחרת הרחיב רבנו, התבוננתי היאך לאנשים גדולים ישנה זהירות מופלגת בכבוד אב ואם, כגון הגר"ח מבריסק זצ"ל א"א לתאר את צורת הכיבוד שכיבד את אביו רבי יושע בער הבית הלוי ממש רעד מפניו, וכן החזו"א כיבד את הוריו בצורה נפלאה ביותר, שמעתי שהי' נוהג לבקרה מידי יום ומשוחח עמה כמחצית שעה, וכמובן שלא דיברו בלימוד, ואעפ"כ הקדיש כ"כ הרבה מזמנו לשמוח את אמו. (יושר הורי שם) וע' במשנת ר' אליעזר (פרשה חמישית) "ר' יהודה אומר בשכר כבוד שכבדת אבותיך תראה בנך, יכול הדיוטות ת"ל תשיתמו לשרים בכל הארץ".

ה' אלקינו ה' אחד (ו, ד) ה"חפץ חיים" היה אומר בשם רבי ישראל סלנטר: כשאנו אומרים "ה' אחד", אנו מקפידים להמליך את הקב"ה על השבע רקיעים וגם על ארבע רוחות השמים, רק עלינו עצמינו אנו שוכחים לקבל את עול מלכותו.

חמישה עשר באב

הגה"צ רבי זונדל קרויזר זצוק"ל היה נודע כ"מתמיד הירושלמי", למרות זאת, היה אומר לבחורים שכאשר ברצונם לקבל על עצמם קבלה – טובה אז שלא ילכו בגדולות – כי זה מועד לנפילה.

מי שהיה רגיל להתחיל ללמוד בשעה 09:05 בבוקר, שיקבל על עצמו להתחיל דקה קודם – בשעה 09:04.

מי שהיה רגיל לסיים ללמוד בשעה 19:00 אחה"צ, שיקבל על עצמו להמשיך דקה נוספת – עד השעה 19:01, וכן על זה הדרך...

והיה מביא לכך ראיה: החל מחמישה עשר באב, שאז הלילות מתארכים, יש להרבות בלימוד התורה בלילות – "מכאן ואילך דמוסף יוסיף" (תענית לא).

'בדקתי בלוח השנה' – שח רבי זונדל – 'וגיליתי שההבדל בזמנים בין י"ד אב לט"ו אב הוא ---בן דקה אחת בלבד!...' (מוסף ש"ק יתד נאמן)

ואתחנן אל ה' (ג,כג) סיפר כ"ק אדמו"ר ממטרסדורף רבי בונם יואל טויסיג זצ"ל, בשם אביו כ"ק אדמו"ר רבי ישראל זצ"ל: 'איש ירושלים' אחד היה בכל בוקר רוקד בחצרו... לשאלת הבריות לשמחה מה זו עושה? השיב: משה רבינו התפלל תקט"ו תפילות – כמנין 'ואתחנן' – כדי לזכות להיכנס לארץ ישראל ולא זכה. אני שזכיתי – לא ארקוד?!.

אעברה נא ואראה את הארץ הטובה (ג, כה)

בספר 'סולם יעקב' סיפורים על הגאון רבי יעקב אדלשטיין זצ"ל מובא: הרב טרח להגיע לביתם של צדיקים כדי לראות אותם, ודיבר על ראיית פני הצדיק כעניין חשוב: "משה רבנו מבקש שתי בקשות בנוגע לארץ ישראל: לעבור שם ולראות אותה. את הראשונה לא קיבל, אבל את השנייה קיבל. לומדים שיש חשיבות אפילו בכך שמשה רבנו רק יראה את ארץ ישראל. גם בפגישה של יעקב עם בנו יוסף כתוב שהם רואים זה את זה. הייתה חסרה ליוסף עוד ראייה אחת של יעקב כדי להשלים את דרגתו הרוחנית. אפשר ללמוד מכך כמה חשוב לבקר אצל גדולי תורה בחג ובחול המועד, ובכלל.

"לפני מאות שנים, מי שהיה אומר שיש חיידקים שמעבירים מחלות היה זוכה ללעג וקלס. היום יודעים שחיידקים מעבירים מחלות בין גוף לגוף. כך הדבר גם בענייני הנפש. קיימת השפעה. אלה לא חיידקים שרואים במיקרוסקופ, אולם דעות ומידות של אנשים שסביבתו משפיעות עלינו. לכן חשובה ראיית פניהם של צדיקים – כדי לעורר את הלב, ולקבל את השפעתם הטובה".

את בצר במדבר בארץ המישור לראובני (ד, מג)

שואל 'רבינו בחיי': מדוע קבע משה רבינו את עיר המקלט הראשונה בחלקו של ראובן? ומתרג: מפני שפתח ראובן בהצלת נפשות תחילה, שנא' "וישמע ראובן ויציליהו מידם".

ובכל מאדך (ו, ה)

פרש"י: בכל ממוגך. ומי שהוא עני ואין לו כסף, איך מקיים המצוה, הרי כל אחד צריך לקיים המצוה, ושמעתי בשם חידושי הרי"ם שאמר לאחד עצה בעבודת ה', דאיתא 'זהו מחשב הפסד מצוה כנגד שכרה', היינו שכל אחד צריך לעשות חשבון, שאפילו שאין לו כסף – הרי יש לו תשוקה לכסף, הרי הוא יודע שכסף הוא דבר טוב ורוצה שיהיה לו מיליון שיוכל לעשות מצוות ומעשים טובים, ואם יתנו לו מיליון כדי שלא יניח תפילין או שלא ישמור שבת או שאר מצוות – בוודאי לא יסכים לזה, וע"י החשבון הזה צריך שתהיה לו שמחה מעשיית המצווה כאילו הרוויח המיליון. חשבון זה יכול גם עני לעשות, ונמצא שכל יהודי יכול לקיים 'בכל מאדך'... (אמרי אמת-תרצ"ב)

כבד את אבך ואת אמך... למען יאריך ימך וגו' (ה, טז)

כתב רב סעדיה גאון: מדוע הבטיחה התורה דווקא אריכות ימים על כיבוד אב ואם? כי לפעמים עתידים שיחיו האבות עם הבנים זמן ארוך, והאבות הם למשא כבד על הבנים, כי על הבנים מוטלת מעמסה בכלכלתם והטורח והכבוד יכבד עליהם, לכך קבע עליהם שכר המצווה הזאת, למען יאריך ימך, כלומר עליך לכבדם, ותחיה עימם, ואם אולי

כמדומה שהדבר הכי מרגש בפרשתינו הם התיבות בהם התורה מעידה על הקשר האישי שיש לכלל ישראל עם השי"ת בכל עת. התורה מכריזה ואומרת 'כי מי גוי גדול אשר לו אלוקים קרובים אליו כה' אלוקינו בכל קראינו אליו'. וכשקוראים את הפסוק בתחילת ימי בין הזמנים הרי שיש בזה משמעות מיוחדת דווקא לימים אלו כאשר הרגילות היא לצאת מההרגלים והסדרים הקבועים, וגם שם צריך לדעת 'האלוקים קרובים אליו', כל מעשינו הם לצד השי"ת, וגם אם נמצאים במקום נופש מרוחק ביותר, גם שם נשארים קרובים אליו. לעומת זאת, יש להבין היאך ניתן לעבור בחדות כזו מיום ת"ב אשר בו התאבלנו כ"כ על חורבן בית המקדש, בכינו על שלקינו בריחוק כזה מהשי"ת, ובבת אחת חזרנו לדרגה קרובה כל כך עד שהכתוב מעיד 'אלוקים קרובים אליו' בכל עת ובכל מקום שהוא. גם במעשינו תמוהים הם כתמייה זו, האמנם, ברגע אחד יצאנו מאפילה לאור גדול גם בלי שהגיעה הגאולה השלימה, האם לזאת יחלנו כאשר התאבלנו שלשה שבועות אשר הסתיימו באבל הגדול בת"ב, וכבר למחרת כאילו כבר קיבלנו את אשר יחלנו, לא עברו ימים מועטים והתרחקנו מעל אדמתינו 'תרתי משמע', האמנם. אמנם האמת היא שאין כל סתירה בין הדברים. ונקדים במשל, במקום מסויים בבני ברק הרסו בנין ישן לפני זמן רב, לאחר חפירות שנמשכו זמן רב החלו בימים אלו להעמיד את קירות התמך בצדדי המבנה העתידי כשלצורך כך צריכים לשבור ולהרוס חלקים מסויימים העומדים במקום בו תהיה החניה וכדו' לפי התכנית. עומד לו ילד בחלון ביתו, ואומר לאבא שלו, אבא, הנה הם שוברים עוד... למה הם כל הזמן שוברים... וכמובן שהאבא עונה לו: הם לא שוברים הם כל הזמן בונים, כי לא שבירה יש כאן אלא שזה חלק מהתהליך של הבניה. במבט שטחי נראה כי כל סתירה ופירוק הוא חלק משבירה, וכאשר ממשיכים בו גם בזמן הבניה הרי שבדאי יש כאן מישהו שמבקש להרוס לקלקל ולהזיק, זה מבט של ילד. אך לא, סותר חייב בשבת דווקא אם הוא על מנת לבנות, פעמים סתירה היא חלק בלתי נפרד מבניה. עם ישראל עברו תהליך קשה מאד, קודם החורבן עמדו הנביאים והזהירו את כלל ישראל כי דרכם אינם ישרה, וכיון שלא חזרו בהם היו הם צריכים לעבור תהליך של סתירה, כאשר המטרה האמיתית היא בניה. חורבן בית המקדש לא היה עונש, אלא סתירה ע"מ לבנות, ע"מ לבנות את עם ישראל בצורה הנכונה ובצורה האמיתית כפי שיעיד השי"ת בתכנית אשר עליה יסד ארץ עוד בנתינתה של התורה נרמז תוקף הזמן אשר בו תפסק הויית בית המקדש, וגם קודם לכן היה הבכי הראשון על חורבן הבית כשיוסף בכה על צווארי אחיו אשר אצלו נקבעו חורבן שני מקדשות. כשאנו מתאבלים בת"ב על חורבן בית המקדש אין זה ביטוי לריחוק מהקב"ה חלילה, אלא השתתפות בצער השכינה על אשר איננה יכולה לשכון בתוכינו כפי התכלית הנרצית בעולם. אמנם מיד בתום ניהוגי האבלות אנו שבים למעשה הבניה, הבניה נמשכת בכל עת ובכל זמן, כשהביטוי שלה היא קרבת השם בכל מצב, בין במצבים בהם ממשיכים בשגרת הזמן, ואפילו במצבים המיוחדים של ימי בין הזמנים כאשר השגרה היומיומית רחוקה היא מהביטוי של הסדר הרגיל, בזמנים ההם ניתן להכיל קרבת השם בלי מיצרים, לא ממהרים לשום מקום אין עבודה אין סדרי לימוד מחייבים, הרשות נתונה ביד כל אחד להיראות בעצמו בתפילה, בלימוד, ברוגע ושלווה, לחוש ולהרגיש קרבת השם בויתור על מקום שמחללים בו שבת, בקידוש השם בהנהגה נכונה מול אנשים נמוכי רוח אשר קנאתם גבוהה ממעלתם, ואף בבית פנימה כל אחד באשר הוא מי בתיקון חצות אשר דווקא בימים אלו יש לו את כל הזמן לך, ומי בברכת המזון מתוך הכתב דבר שלא תמיד אצלו נחסך [אלא נכסף]. ומי שבתוך הזמן לא מוצא זמן לכתיבת חידו'ת הרי בודאי שימים אלו ימצא את הזמנים שבין הזמנים, ויעלה על הכתב את ההלכות אשר נתחדשו לו בימים אלו אי שם בצפון או בדרום, על פני הים או בתוך הבריכה, בהלכות ברכות או בדיני תורה, חומרה בחושן משפט, או קולא נדירה בדיני הולכי דרכים. יתן השם ונזכה כולנו לחוש את קרבתו יתברך במיוחד בימים אלו, ונזכה כולנו יחד במהרה לביאת המשיח בקרוב בימינו אמן. (גליין במה תורנית, גני איילון לוד)

פינת ההלכה

ראה ים מרחוק באופק או בלילה

מרן בעל שבט הלוי זצ"ל פסק שאם רואה הים מרחוק כמו ענן כחול בסוף הרקיע, אין זה נחשב כראיה, רק כשרואים כמות הים ומרגישים נפלאות הבורא, ולכן יש לצדד שיברך בלי שם ומלכות, וכעין זה פסק מרן הגרש"א זצ"ל שהרואה הים בלילה, אינו יכול לברך אם אינו מתפעל מראייתו (שער העין פ"ח סי"ג ופ"ב ס"ה), אבל מרנן הגריש"א זצ"ל והגר"ח קניבסקי זצ"ל ס"ל שאם מבחין בכירור במי הים, פשיטא דחשיבא ראיה וחייב לברך, ומה שאינו מתפעל לא אכפ"ל, דבגמ' ובפוסקים איתא "על הימים מברך" ולא נתבאר שרק מי שמתפעל צריך לברך, ולכן למעשה עדיף לברך בלי שם ומלכות. ונ"מ טובא במי שראה קטע קטן מהים בקצה האופק, ובתוך ל' יום רואה את הים מקרוב, דלכל הדעות אסור לו לברך על ראייתו השניה, דשמא חשיב שכבר ראה את הים בתוך ל' יום (שם פ"ח סי"ד).

לא בירך בראייה ראשונה לפעמים נוסעים בכביש על חוף הים, ואע"פ שיש מקומות שרואים משם את הים, לא נתנו דעתם לברך, ועד שנוכרו, כבר כיסו הגבעות את הים מעיני הרואים לזמן ממושך, ואח"כ שוב ראו את הים, ונסתפקו האם עוד יכולים לברך. מקום הספק הוא לפמש"כ הבה"ל (סי' רי"ח ס"א ד"ה במקום הזה) לגבי ברכה על הרואה מקום שנעשו נסים לישראל, שאם ראה המקום ולא בירך, והרחיק ממנו עד שאינו רואהו, שוב אינו מברך, ואפשר עוד שאפילו ראה את המקום בעוד איזה ימים, כל שלא עבר ל' יום מהראיה הראשונה אינו מברך אע"פ שלא בירך בפעם הראשונה, וכמו שיש פוסקים הסוברים שאם ראה פרי חדש ולא בירך בפעם הראשונה שוב אינו מברך (אלא שאנו נוהגים לברך על אכילתו ולא על ראייתו, ולכן דין הראייה אינו כ"כ נוגע לנו), ה"ה דיש מקום לומר בנד"ד שאינו יכול לברך. אבל מרן בעל שבט הלוי זצ"ל פסק, אע"פ שלא בירך ברגע הראשון, מ"מ יכול לברך אח"כ כיון שהיא נחשבת כראייה אחת [כעין מה שמצאנו באוכל פרי חדש, שאם אכל קצת, עדיין יכול לברך שהחיינו כל זמן שהוא עדיין עסוק באכילה ראשונה. וע' שו"ת בצל החכמה (ח"ה סי' כ"ז סק"ב) שהסביר דאין זה סתירה למש"כ המ"ב (סי' רכ"ה סק"ג) בשם המ"א שאם לא בירך שהחיינו בשעת ברכה ראשונה, שוב לא יברך על אכילה שנייה, וכש"כ שלא יברך על אותה אכילה עצמה אף שעדיין לא נתעכל הפרי, דהתם מיירי שכבר גמר אכילתו, משא"כ בנד"ד שעדיין עסוק באכילתו]. (הרה"ג רבי יו"ט זנגר שליט"א)

תשובה לחידה פר"ש: בשתיקה קוראים לשלג בלשון זהה, כאמור: והאמרי יקראו לו שניר" (ג, ט). וברשי: "הוא שלג בלשון אשכנזי ובלשון כנעני".

מזל טוב

מרכז העיר: משפחות בנג' – ברהום להולדת הבן הנכד משפחות בביוו להולדת הבן הנכד
גני הדר: משפחות פריסק להולדת הבת הנכדה משפחות לב – טוקר (מרכז העיר) להכנס הבנים הנכדים לעול תורה ומצוות
משפחת כץ לנשואי הבת משפחת קולין לנשואי הבן משפחת אריאל כהן לאירוסיו הבן משפחת גלוברמן לאירוסיו הבת
משפחות דונט – אשכנזי – דויטש להולדת הבת הנכדה הנינה